

кон об охране природы, который должен выполняться каждым гражданином страны. К его выполнению подрастающее поколение подготавливается всем содержанием и формами нашей жизни, особенно условиями воспитательного процесса школы, гимназии. Полноценный эффект будет достигнут, когда экологическое сознание и поведение станут составной частью общей культуры молодого человека.

Литература

1. Дерябо С.Д., Ясвин В.П. Экологическая педагогика и психология. – Ростов н/Д: Феникс, 1996.
2. <http://eco.unibel.by>

ЛІТАРАТУРНЫЯ ПОСТАЦІ ГАРАДОЧЧЫНЫ: УЛАДЗІМІР СКАРЫНКІН

І.В. Саматой

ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь
e-mail: regina.vitebsk@mail.ru

Віцебшчына – старажытная беларуская зямля з багатай літаратурнай спадчынай, у якой прадстаўлена духоўнае і жанрава-стыльовае багацце нацыянальнага прыгожага пісьменства, гучаць галасы розных пакаленняў і адбіваюцца, безумоўна, рэгіянальна асаблівасці, з якімі пісьменнікі звязаны сваім паходжаннем, фарміраваннем жыццёвага вопыту. Віцебская вобласць складаецца з дваццаці аднаго рэгіёна. Не апошняе месца ў гісторыка-культурным жыцці краю займае Гарадоччына, якая стала “калыскай” для многіх класікаў і сучаснікаў нацыянальнай літаратуры: К. Вераніцына, П. Ананьева, А. Багдановіча, Б. Аршанскага, Ц. Даўгапольскага, М. Воранава, Г. Дзмітрыева, І. Бяляева, З. Жыткевіча і інш. Сярод іх сваёй адметнасцю і непаўторнасцю вылучаецца постаць паэта, перакладчыка, публіцыста, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь і Нацыянальнай прэміі Італіі Уладзіміра Скарынка.

Мэтай нашага артыкула з’яўляецца вызначэнне адметнасці творчай спадчыны Уладзіміра Скарынка.

Матэрыял і метады. Аб’ектам даследавання сталі зборнікі паэзіі “Буслы над аэрадромам” (1969), “Чацвёрты разварот” (1979), “Выратавальны плыт” (1991), “Лосвіда” (1998), перакладчыцкая дзейнасць У. Скарынка. Асноўнымі для навуковага аналізу абраны прыёмы канкрэтнага і апісальнага метадаў.

Вынікі і іх абмеркаванне. Паэт, перакладчык, публіцыст У. Скарынкін належыць да пакалення пісьменнікаў, якое называюць “дзецьмі вайны”. Нарадзіўся 7 чэрвеня 1939 года ў Віцебску ў сям’і служачых. У хуткім часе сям’я пераехала ў г. п. Гарадок. Бацька загінуў у 1945 годзе на фронце, у шасцідзесяці кіламетрах ад Берліна. У 1943–1945 га-

дах разам з маці быў вывезены ў працоўны лагер г. Лібава, затым у г. Бранберг – Германія. З 1946 па 1956 год вучыўся ў СШ № 2 г.п. Гарадка. У адрозненне ад большасці яго ровеснікаў, таварышаў па пярэ, якія атрымалі філалагічную адукацыю, скончыў Рыжскае ваеннае авіяцыйнае вучылішча, а затым Рыжскі інстытут грамадзянскай авіяцыі. Працаваў у Мінскім аэрапорце інжынерам-электрыкам, затым займаў пасаду начальніка пошука-выратавальнай службы Беларускага ўпраўлення грамадзянскай авіяцыі. У. Скарынкін з’яўляўся намеснікам дырэктара Бюро прапаганды мастацкай літаратуры Саюза пісьменнікаў Беларусі. Зараз жыве ў Мінску, займаецца творчай дзейнасцю.

Выбар жыццёвага шляху ў значнай ступені паўплываў на далейшую творчасць: у паэзіі У. Скарынкіна цесна пераплятаюцца зямныя і нябесныя матывы. Натхненне яму давала неба, а зямля заўсёды чакала і прыцягвала да сябе, да бацькоўскага дома, да нацыянальных святынь і каштоўнасцей.

Аб гэтым сведчаць назвы зборнікаў паэзіі “Буслы над аэрадромам” (1969), “Тукавы бар’ер” (1972), “Дазвольце ўзлёт” (1975), “Чацвёрты разварот” (1979), “Пасадачныя агні” (1985), “Выратавальны плыт” (1988), “Развітанне на парозе” (1991), “Лосвіда” (1998), “Апошнія слова” (1994). Дзякуючы працы ў авіяцыі ён прынёс з сабой у беларускую паэзію свежую вобразнасць, цікавыя мастацкія дэталі, параўнанні, метафары, звязаныя з авіяцыяй і авіятарамі, іх працай, штодзённымі клопатамі. Сімвалічны вобраз птушкі-самалёта (стрыжа, бусла, каршака) трывала ўвайшоў у яго зборнікі з “авіяцыйнымі” назвамі.

Аўтар паэтызаваў працу авіятараў, імклівы рух самалёта, які “... каб дождж не ліў // Без патрэбы, // На маланку зашпіліў // Неба” [6, с.12]. У лірычных радках адчуваецца знітаннасць нябесных вобразаў з зямнымі рэаліямі і ўспрыманне сябе неад’емнай часцінкай вялікага Сусвету. Яго ўвагу прыцягваюць людны, шматгалосы вулей-аэравакзал, агні ў тумане, сонны аэрадром, расплывістыя плямы-самалёты. Свет, у якім жыве лірычны герой “лётных” вершаў У.Скарынкіна, пранізаны суровай рамантыкай неба, нялёгкамі буднямі яго працаўнікоў, напоўнены стваральнай энергіяй.

Бяскрайнія паветраныя прасторы вабяць лірычнага героя-летуценніка. Аднак нябесная рамантыка не змагла выцесніць з душы вобраз Бацькаўшчыны. Услаўляючы нябесныя вышыні, паэт прызнаецца ў любові да роднай Беларусі, малой радзімы, Віцебшчыны.

Прыцяжэнне бацькоўскай зямлі прыкметна ўзрастае ў зборніках 80–90-х гадоў ХХ стагоддзя, пра што сведчаць вершы “Родны дом”, “Пазыўныя Радзімы”, “Рацэ майго маленства”, “Добры ранак”. У гэты час паэзія У.Скарынкіна ўзбагачаецца новымі тэмамі і матывамі, становіцца больш разняволенай у жанравым і стылёвым плане. Паглыбляецца яе філасофічнасць і інтэлектуалізм, пашыраецца і ўскладняецца асацыятыўнасць, акцэнтывуецца ўвага на праблемах духоўнасці. Вобраз маці-Радзімы нязменна асацыіруецца з роднай маці і хатай, краявідамі дзяцінства, адказнасцю за лёс народа

Услед за сваімі знакамітымі паэтамі-землякамі Р. Барадуліным, Г. Бураўкіным, А. Вярцінскім. У. Скарынкін апаэтызаваў паўночныя краявіды Віцебшчыны, гісторыю і сучаснасць сваёй малой Радзімы. Адною з цэнтральных тэм у творчасці паэта з’яўляецца тэма Вялікай Айчыннай вайны. Балючая памяць аб суровых гадах ліхалецця, аб страчаным дзяцінстве ў аўтабіяграфічных вершах “За мною гоніцца аўчарка”, “Хатынь”, “Апраўданне жыцця”, “Сказ пра бацьку”.

Прыродаапісальная лірыка У.Скарынкіна па знешніх прыкметах мае “тэрытарыяльную прыналежнасць” – паўночная Віцебшчына з яе халаднаватымі, размытымі, туманнымі пейзажамі (“Размытая акварэль”, “Начную песню завялі”, “Лосвіда”, “Спёка”, “Белыя вершы зімы”, “Лютаўскі снег”). Вялікая ўвага ў творчасці У. Скарынкіна ўдзяляецца праблемам узаемаадносін чалавека і прыроды. Як крык душы, як зварот да будучага пакалення: “Асушаем балоты, // Асушаем сябе,” [7, с. 69] – гучыць “Экалагічны верш”, а таксама творы, прысвечаныя чарнобыльскай трагедыі (“Нараўлянскі бэз”, “Мёртвы сезон”, “Ніхто лугі не косіць пад Чарнобылем”). Пагроза духоўнага Чарнобыля – сытай задаволенасці, прыстасавальніцтва, душэўнай чэрствасці, маральнай разбэшчанасці навісла над XX стагоддзем з яго разбуральнымі ідэаламі.

Пошук маральнага ідэалу, гармоніі і дасканаласці прыводзіць У. Скарынкіна да асэнсавання біблейскіх і хрысціянскіх каштоўнасцей. Паэт часта звяртаецца да Бога, святых мясцін, храма, малітвы (“Касцёл і царква ў Глыбокім”, “Святое месца”, “Ля крыніц хрысціянскай Русі”, “Русь белую я храмам белым сню”).

Творчы партрэт У. Скарынкіна дапаўняе яго перакладчыцкая дзейнасць. На беларускую мову перастварыў вершы М. Рубцова, “Украінскі прэлюд” М. Вінграноўскага, творы грузінскіх, латышскіх, малдаўскіх паэтаў. У 1997г. у выдавецтве “Мастацкая літаратура” у серыі “Скарбы сусветнай літаратуры” была апублікавана “Боская камедыя” Дантэ Аліг’еры. У 2001г. у серыі “Скарбы сусветнай літаратуры” свет убачылі паэмы Джорджа Байрана “Пра роцтва Дантэ” і “Дон Жуан” у перакладзе на беларускую мову. Наступным этапам у перакладчыцкай дзейнасці У. Скарынкіна стала перастварэнне семнаццаці лепшых санетаў Петранкі на беларускую мову.

Заклучэнне. Такім чынам, творчая спадчына У. Скарынкіна ўвабрала ў сябе разнапланавасць паэтычных жанраў і тэм, шматгранную перакладчыцкую дзейнасць. У творах пісьменніка з Віцебшчыны прасочваецца трывалая знітанасць з традыцыямі нацыянальнага мастацтва слова і лепшымі набыткамі сусветнай літаратуры.

Літаратура

1. Скарынкін, У. Буслы над аэрадромам / У. Скарынкін. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1969. – 52 с.
2. Скарынкін, У. Выратавальны плыт / У. Скарынкін. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1991. – 79 с.